

Multisensoriële storytelling

*Hanne Bossuyt, Leen Bouckaert en Nadine Praet
Artevelde Academy*

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen

Dementia
in Cultural Mediation

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

De activiteit

Titel van de activiteit

Multisensoriële storytelling
Verhalen vertellen voor mensen met gevorderde dementie

Samenvatting

Multisensoriële storytelling (of kortweg MSST) is een één-op-één-methodiek, waarbij je een kort verhaal vertelt aan een persoon met gevorderde dementie. Je ondersteunt elke zin met één of meerdere zintuiglijke prikkels.

Wat heb je nodig? Een MSST-verhaal en een bijhorende box met materialen. Je kan dit verhaal zelf schrijven of een bestaand verhaal gebruiken. Belangrijk hierbij is dat de persoon met dementie de hoofdrol speelt in het verhaal. Kies ook een verhaal dat nauw aansluit bij de persoon zijn interesses en leefwereld. Je kan ook voor de zintuiglijke prikkels materialen kiezen van de persoon zelf, of kiezen voor zaken die voor hem of haar zeer herkenbaar zijn.

Inhoud

Doelgroep

Mensen met gevorderde dementie.

Bij gevorderde dementie blijven de zintuigen en basisbehoeften nog steeds intact. Deze kunnen we gebruiken om een verhaal te 'vertellen' en te laten beleven. Het gehoor, het zicht, de tast, smaak en reuk zijn ideale kanalen om contact te blijven maken.

Doel

Het doel van MSST is om mensen met dementie een fijn en ontspannend moment te bezorgen. De nadruk ligt niet op het begrijpen van het verhaal. We verwachten niet dat de persoon de inhoud van het verhaal volledig of gedeeltelijk begrijpt. De sfeer en emoties die gepaard gaan met het verhaal zijn veel belangrijker. Daarenboven helpt MSST om tijdens de activiteit terug contact te maken met de persoon met dementie. Denk aan een aanraking, oogcontact, een kleine reactie op wat je vertelt...

Partners

MSST is een heel laagdrempelige activiteit. Je kan het thuis, in een woonzorgcentrum, in een dagverzorgingscentra, in een ziekenhuis, ... uitvoeren.

Praktisch

Locatie

De activiteit vindt best plaats op een rustige locatie, waar de persoon met dementie niet afgeleid wordt. Dit kan in de woonkamer, in een ontspanningsruimte, op de kamer, op het terras, ...
Aangezien je de activiteit maar met één persoon tegelijkertijd doet, hoeft de ruimte niet groot te zijn.

Zorg ervoor dat je een tafel hebt waarop je de voorwerpen kan uitstallen, en dat de persoon met dementie comfortabel zit.

Dag, tijd & tijdsduur

Duur: ongeveer 30 minuten, hangt af van persoon tot persoon.

Kies een moment van de dag waarop de persoon met dementie wakker en alert is. Dit varieert uiteraard van persoon tot persoon en van dag tot dag.

Groepsgrootte

Individuele activiteit: met één persoon met gevorderde dementie.

Organisatie & begeleiding

Eén begeleider is voldoende.

Materialen & faciliteiten

- Een MSST-verhaal: een kort verhaal dat bestaat uit 6 tot 8 zinnen.
- Een MSST-does (zelf gemaakt of bestaand) vol voorwerpen en prikkels die bij het verhaal horen.

Kosten

Gratis. De enige kosten is het samenstellen van de MSST-does.

Badges

Er worden geen naamkaartjes gebruikt.

Aandenken

Je hoeft achteraf geen aandenken te geven, maar je kunt het verhaal wel afsluiten met de smaakprikkel (bijvoorbeeld een glaasje limonade, een stukje appel, een koekje, een kopje koffie, ...). Kies een prikkel die verbonden is met het verhaal dat je vertelt en voel je vrij om je aan te sluiten bij de persoon met dementie.

Na afloop

Er is geen extra actie na het verhaal. Als je merkt dat het Multi zintuiglijke goed wordt ontvangen, kun je het verhaal herhalen of meer verhalen vertellen.

Communicatie

Selecteer (bij voorkeur in samenspraak met andere collega's of de mantelzorgers) een persoon met gevorderde dementie waarvan je vermoedt dat hij/zij zal genieten van het voorgelezen worden. Daarna informeer je die persoon op voorhand en/of op het moment zelf.

Registratie

Aangezien deze activiteit plaatsvindt bij mensen met gevorderde dementie gebeurt de aanmelding doorgaans via de zorgverleners of de mantelzorgers.

Beschrijving & Programma

Je kan een bestaand MSST-verhaal gebruiken of zelf een verhaal schrijven op maat van een persoon met dementie.

Je schrijft zelf een MSST-verhaal

Vooraleer je start met het schrijven is het waardevol om te zoeken naar een onderwerp dat de persoon met dementie aanspreekt. Het onderwerp kan iets weerspiegelen over de (verdwenen) interesses of activiteiten van de persoon, maar evengoed gebaseerd zijn op een onderdeel van zijn of haar levensverhaal. De keuze is aan jou als schrijver om een onderwerp te kiezen dat positieve gevoelens kan oproepen bij de persoon met dementie.

Daarna werk je het verhaal uit. Welke prikkels kan je aanbieden rond je gekozen onderwerp? Probeer alle zintuigen aan te spreken (zien, ruiken, horen, voelen en smaken), maar hou rekening met de voorkeuren van de persoon met dementie. Als deze bijvoorbeeld niet houdt van films of bewegende beelden, gebruik je deze beter niet.

Zodra je per zintuig een aantal mogelijke prikkels en materialen hebt, kan je je verhaal beginnen schrijven.

- Regel 1: de persoon met dementie is de hoofdrolspeler in het verhaal. Je kan dit benoemen bij de start van het verhaal ('Ik heb een verhaal over jou gemaakt'), en doorheen het verhaal zijn of haar naam gebruiken.
- Regel 2: je kan een tot twee prikkels aanbieden per zin. Zorg dat de inhoud van je zin ook overeenkomt met de prikkel(s) die je aanbiedt. Spreek je over de tuin en tuinieren, dan moet je prikkel hier uiteraard ook verband mee houden.
- Regel 3: maak je verhaal kort. Denk hierbij aan zes tot acht zinnen. We weten immers dat aandacht en concentratie bij personen met gevorderde dementie aangetast is.
- Regel 4: gebruik eenvoudige taal, die voor iedereen begrijpbaar is. Maak eventueel gebruik van dialect als de persoon met dementie dat het beste begrijpt. Let er wel op dat de taal niet te kinderachtig overkomt.
- Regel 5: zorg voor een duidelijk einde. Altijd eindigen met een smaakprikkel is hier een voorbeeld van. Het is ook een mooi moment om samen te genieten van een lekkere afsluiter.

Je gebruikt een bestaand MSST-verhaal

Vorbereiding:

Vooraleer je start met het brengen van je verhaal, verzamel je eerst alle prikkels en materialen. Je kan deze het beste verzamelen in een doos. Naast de materialen voorzie je ook je verhaal in je doos. Het is zeer waardevol om per regel de mogelijke materialen en prikkels te vermelden, zoals in het voorbeeld hieronder. Bepaalde materialen, zoals filmpjes, eten, drinken, een opgewarmd kersenpittenkussen... kan je niet in je doos houden. Een tip is om een herinnering op je doos te kleven. Je zou niet de eerste zijn die aan z'n verhaal start en vergeet om het kersenpittenkussen op te warmen.

Indien je het multisensoriële verhaal voor de eerste keer brengt, voorzie je best wat extra prikkels en materialen. Het is niet altijd evident om in te schatten welke prikkels zullen aanspreken en welke niet. Het is boeiend om uit te zoeken welke prikkels voor deze persoon met dementie het beste zijn.

Uitvoering

Nu kan je van start gaan met het brengen van je multisensoriële verhaal. Zorg voor een duidelijke start van het verhaal. Dit kan je op verschillende manieren doen. Je kan samen met de persoon met dementie alle materialen uit de doos halen en uitstallen op tafel. Evengoed kan je alle materiaal laten zitten en starten met slechts één prikkel uit te halen. Er zijn zelfs mensen die alle prikkels verspreiden over de ganse kamer en al wandelend het verhaal brengen. Je kiest zelf hoe je je verhaal start. Deze keuze hangt af van de persoon die voor je zit, maar evengoed van jezelf als voorlezer. Zoek een manier waar je je goed bij voelt.

Nu begint het voorlezen. Lees telkens de regel voor en reik nadien de prikkel of het materiaal aan. Weet dat het even kan duren vooraleer de zintuiglijke prikkel binnenkomt bij personen met dementie. Pas je tempo dus zeker aan: je hoeft je niet te haasten om het verhaal voor te lezen. Reik de prikkel of het materiaal ook steeds met een open houding aan. Dit betekent dat je het materiaal toont, maar niet in de handen steekt. Je nodigt de persoon uit om het materiaal te ontdekken, maar je hoeft hem of haar niet te dwingen om het materiaal te nemen. Indien een persoon met dementie het materiaal niet onmiddellijk neemt, kan het helpen om zelf voor te tonen wat ze met het materiaal kunnen doen. Je kan bijvoorbeeld eerst zelf je haren kammen, of zelf eerst het muziekdoosje zachtjes openen. Tenslotte is het belangrijk om in je achterhoofd te houden dat het een waardevol en ontspannend moment moet zijn voor jullie beiden.

Zorg voor een duidelijk einde. Altijd eindigen met een smaakprikkel is hier een voorbeeld van. Het is ook een mooi moment om samen te genieten van een lekkere afsluiter.

Evaluatie

Een echte evaluatie van deze activiteit is er niet.

Zoek naar kleine tekenen die aantonen dat de persoon met dementie het verhaal voelt. Lachen, oogcontact maken, een hand geven, knikken, ... zijn allemaal signalen waarmee de persoon met dementie duidelijk maakt hoe hij of zij van het verhaal geniet. En geniet ook zelf van het brengen van het verhaal en het terugvinden van contact dat anders moeilijk te vinden is. Want dat is waar het om draait: samen een leuk moment beleven!

Checklist, wanneer wat doen

Wanneer je kiest voor een bestaand MSST-verhaal

Enkele dagen voor de activiteit:

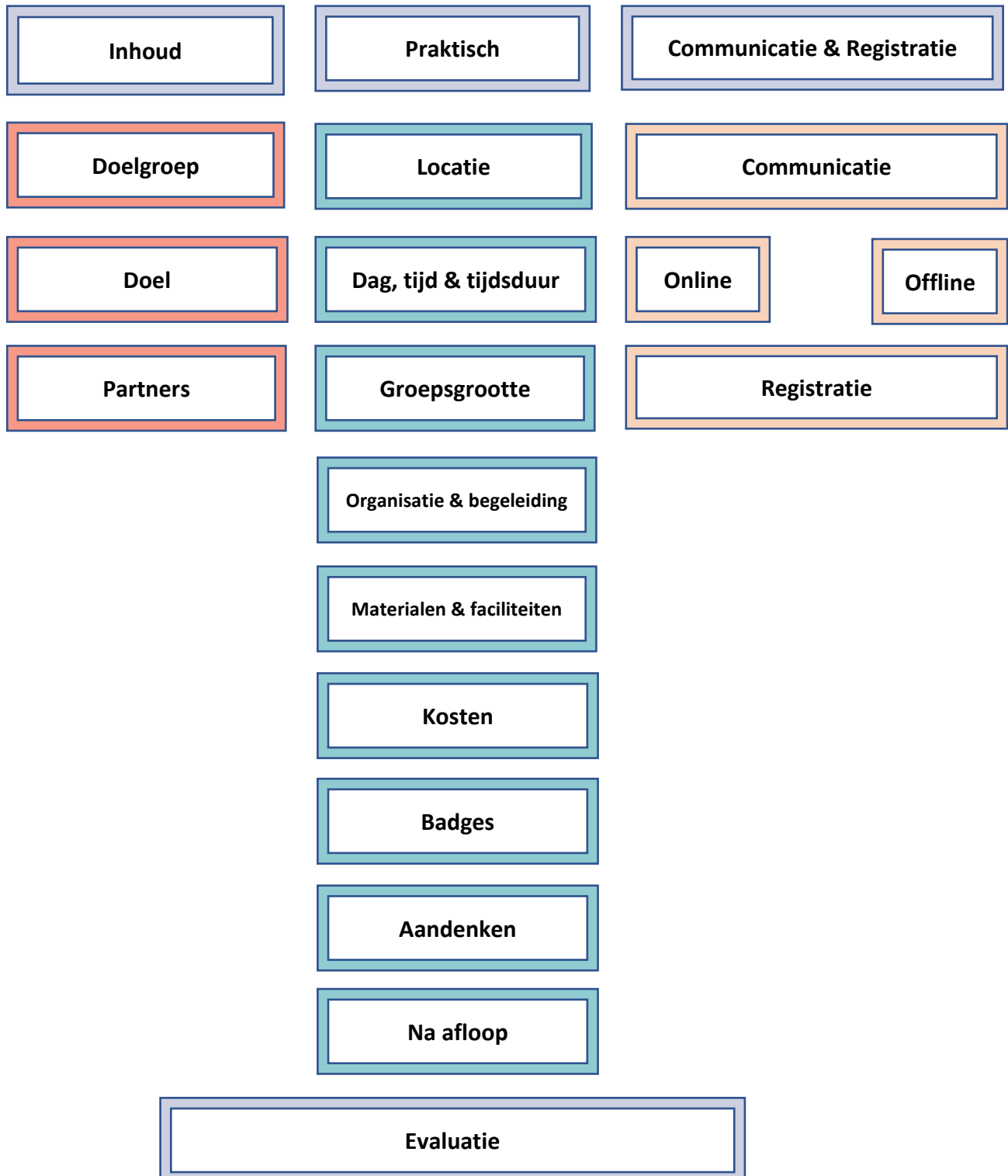
- Kies een verhaal dat past bij de persoon met dementie
- Lees het verhaal en check of alle voorwerpen in de MSST-doos zitten
- Kijk na of er voorwerpen zijn waar je op voorhand iets moet mee doen. Bvb. een appel schillen.

Wanneer je zelf een MSST-verhaal schrijft, begin je hier best een aantal dagen of weken op voorhand aan zodat je tijdig de juiste voorwerpen bij elkaar kan brengen.

Corona

Aangezien het gaat om een één-op-één-activiteit met de mantelzorger of een zorgverlener, kan deze uitgevoerd worden tijdens een coronaperiode. Het is wel belangrijk om alle voorwerpen in de doos te ontsmetten na gebruik.

Aandachtspunten

Een voorbeeld van een MSST-verhaal:

MSST 'Want het is feest!'

- “Kijk eens Florence, we kregen een uitnodiging voor een feest!” (Uitnodiging uit de omslag halen)
- “Laten we ons mooi maken!” (Aanbrengen van blush, kammen van de haren, haarlak spuiten)
- “En Florence, zie jij er goed uit?” (Samen met Florence in de spiegel kijken)
- “Oei Florence, je bent je halsketting vergeten!” (Voelen en aanbrengen van de halsketting)
- “Kom Florence, de auto staat te wachten! We gaan vertrekken.” (Geluid van een auto, foto's tonen van auto's)
- “Wat een feest, de zaal is prachtig versierd.” (Voelen aan slinger)
- “Hoor eens wat een prachtige muziek, Florence.” (Muziekdoosje openen, Kijken en luisteren naar muziek)
- “Laten we de avond afsluiten met een lekkere drank.” (Laten proeven van drankje in champagneglas)
- “Wat een mooi feest, vond je niet, Florence?” (Muziekdoos sluiten en prikkels terug inpakken)

